

Predationsstudie på varg och spillningsinventering av älg och rådjur i Tenskogsreviret vintern 2010

av Håkan Sand¹, Barbara Zimmermann² och Petter Wabakken²

¹Grimsö forskningsstation, SLU, Sverige

²Høgskolan i Hedmark, Norge

Bakgrund

Vargens predation på älg och rådjur har undersökts i ett antal vargrevir i Skandinavien och under olika delar av året. Studierna syftar främst till att ge ett bra underlag för att förstå vargens inverkan på den lokala älgstammen och därmed kunna använda denna kunskap i förvaltningen dvs beräkning av lämpligt jaktuttag av älg.

Studierna kan delas in i två lika viktiga delar. Den första består i att under en viss tidsperiod mäta hur stort uttag av älg som vargarna gör. Det kan mätas t.ex. i form av genomsnittligt tidsintervall mellan slagna älgar. Detta har visat sig påverkas av tidpunkt på året, täthet av älg, antalet vargar i reviret, ålder/storlek på slagna älgar mm. Därför krävs studier från ett flertal vargrevir för att förstå hur predationen kan variera mellan områden.

Den andra delen av studien består i att för samma vargrevir mäta tätheten och fördelningen av älg i den lokala älgpopulationen. För detta har vi vanligtvis använt oss av den sk spillningsinventeringsmetoden.

Predationsstudie

Studien i Tenskogs-reviret som är beläget på gränsen av Dalarnas och Gävleborgs län omfattade ett nytt vargpar som troligen etablerade sig under sommaren 2009. Båda vargarna sövdes och försågs med sk GPS-halsband i början av februari 2010. Tikens ålder var 4.5 och hanens 2.5 år.

Studieperioden inleddes 2010-02-13 och avslutades 2010-04-11 dvs en total period om 57 dygn.

Under studieperioden positionerade tikens sändare varje timme och hanens sändare var sjätte timme. Detta resulterade i totalt 1715 positioner varav 84% kontrollerades i fält för slagna bytesdjur.

Under studieperioden omfattade vargreviret en yta av totalt 74 000 ha. Fem älgar och två rådjur samt ett mindre antal småvilt dödades av vargarna under studieperioden. Dessutom besökte vargarna en avstjälpningsplats för slaktrester av älg samt en trafikdödad vuxen älg.

Predationstakten (tidsintervallet mellan slagna byten) på älg var relativt låg (ca 1 älg var 11:e dag) jämfört med studier i andra vargrevir. Med denna predationstakt beskattar vargarna älgstammen med ca 22 älgar under vinterhalvåret (okt-maj) vilket därmed skulle motsvara ca 0.3 älgar per 1000 ha. Till detta kommer en högre predationstakt under sommaren (juni-sept). Vi har dock ännu inte några resultat från denna tidsperiod från detta område.

Spillningsinventering av älg och rådjur

En viktig del i sk predationsstudier är att skatta tätheten av bytesdjur (vanligen älg och rådjur) i samma område. För detta syfte använder vi vanligen s.k. spillningsinventering, som bygger på att erhålla relativa eller absoluta tätheter av älg och rådjur utifrån räkning av antalet färska spillningshögar från vinterhalvåret.

Under perioden 14 maj till 2 juni spillningsinventerades vargreviret på älg och rådjur. Totalt fördelades 49 st kvadratkilometer-rutor systematiskt över

vargreviret. I varje ruta inventerades 40 provytor på 100 m² vardera. Totalt blev det alltså 1960 provytor, varav 1666 av dessa var belägen på inventeringsbar mark och kunde inventeras. Omräknat till medeltal för hela området skattades älgtätheten till 8.7 (± 2,5) per 1000 ha (skog/myr). Den statistiska osäkerheten i skattningen visar att den sanna älgtätheten kan ligga mellan 6,2 och 11,2 per 1000 ha. Den geografiska fördelningen visade dock på stora lokala variationer med högre tätheter i den östra jämfört med den västra delen av reviret. Inga färskspillningshögar av rådjur påträffades under inventeringen i provytorna men noterades vid några tillfällen strax utanför dessa vilket indikerar en mycket låg och ojämn fördelning av rådjur.

Resultatet från spillningsinventeringen av älg visade på en högre täthet av älg än förväntat utifrån avskjutningsdata i samma område samt jämfört med resultat från vissa flyginventeringar som har genomförts i vissa angränsande områden.

Spillningsinventeringsmetoden, liksom de flesta inventeringsmetoder, är behäftad med ett antal osäkra faktorer vilket kan påverka absoluta skattningar av tätheter i ett område. En annan möjlighet är att både spillningsinventeringen och flyginventeringar har gett relativt korrekta resultat av den lokala älgstammen men att vandringar av älg under vinterhalvåret har lett till olika resultat eftersom flyginventeringar ger en ögonblicksbild av situationen vid inventeringstillfället medan

spillningsinventeringar baseras på antalet älgar som har funnits i området under hela vinterhalvåret.

I studien i Tensskog finns ytterligare två faktorer som har bäring på tolkningen av resultaten från spillningsinventeringen. För det första har någon flyginventering under senare år ej genomförts i själva vargreviret och således finns inte några direkt jämförbara resultat.

För det andra har genomförda flyginventeringar i angränsande områden visat på relativt stora variationer med tätheter som är såväl lägre, likvärdiga eller högre än de från den genomförda spillningsinventeringen.

Slutsatser

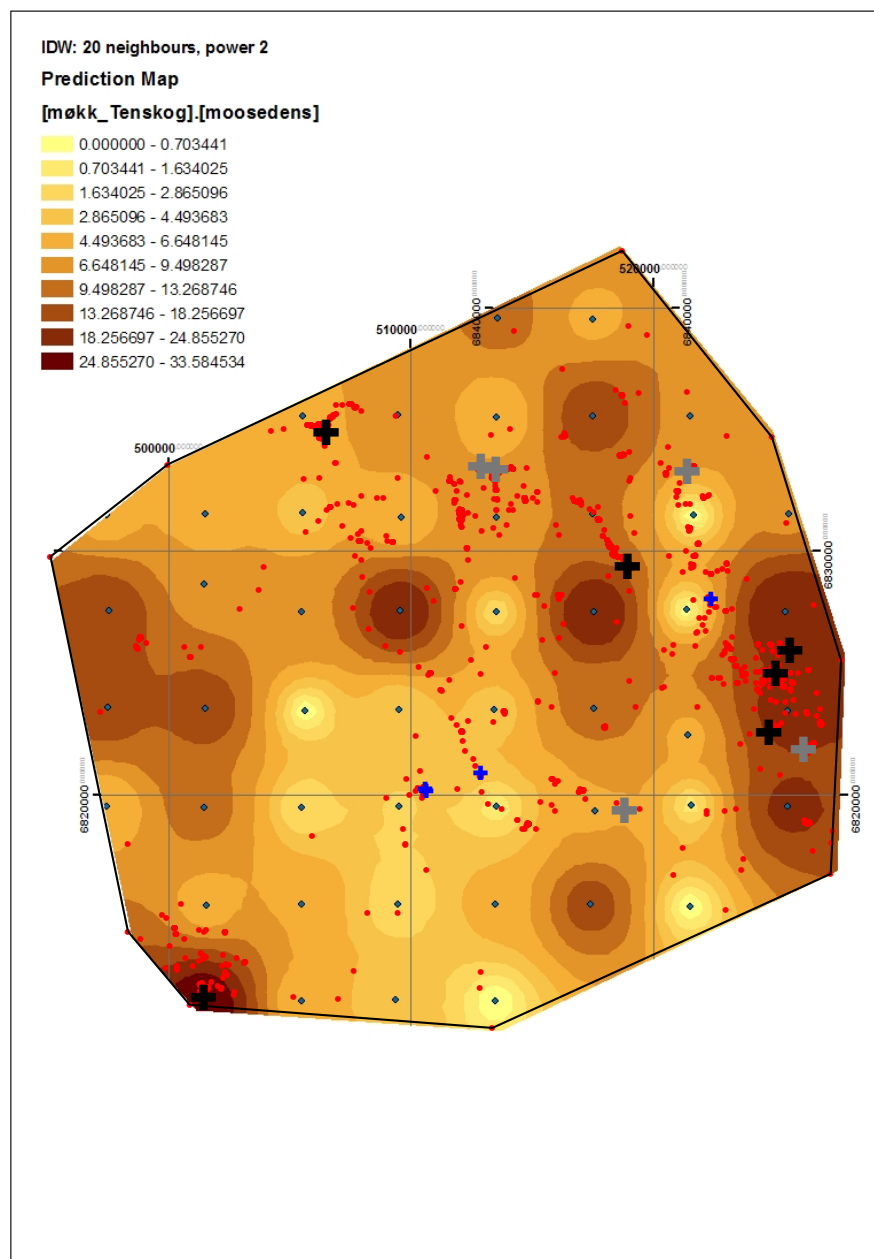
Predationsstudien visade på en ovanligt låg predationstakt på älg jämfört med studier i andra skandinaviska vargrevir.

Studien visade även på en relativt stor variation i tiden mellan slagna älgar. En konsekvens av detta är att dessa studier kräver relativt långa tidsperioder för att ge tillförlitliga resultat.

Den geografiska variationen i älgtäthet återspeglas i till viss del av vargarnas fördelning av tid i reviret där flera positioner återfinns i områden med hög än med låg älgtäthet.

Det vore önskvärt med en uppföljning av flyginventering/kompletterande spillningsinventering till kommande vinter/vår för att med större säkerhet skatta den verkliga tätheten av älg i området och därmed vargens inverkan på älgstammen.

Figur 1. Karta över Tenskogs-reviret från vintern/våren 2010 med tätheten av älg markerad med olika färgstyrka (gult – brunt). Mörkare färg markerar högre älg tätet. Röda punkter markerar vargarnas positioner under studieperioden. Svarta och blåa kryss markerar älgar respektive rådjur som dödats av varg under studieperioden. Gråa kryss markerar äldre älgkadaver som vargarna besökte under studieperioden.

Figur 2. Karta över Tenskogs-revirets utbredning vintern 2010.

